

אליזבת בישופ

מילה המיישנת נפטרים

שלושה שירים

מאנגלית: יותם בנשלום

אליזבת בישופ (1911-1979) נולדה במסצ'וסטס שבארה"ב. בגיל צעיר התייתמה מאב, ואמה אושפזה בבית חולים לחולי נפש. היא החלה לכתוב שירה כשלמדה במכללת ואסאר בניו יורק, והתמידה בכך בשנות נדודיה בין ארצות הברית לאירופה וכן בשמונה-עשרה השנים שבהן התגוררה בברזיל. אף על פי שחייתה עם בת-זוג העדיפה ששיריה לא יזוהו כשירה לסבית, ואף באסופות של שירת נשים סירבה להכלילם. בישופ פרסמה ספרי שירה מעטים, אך זכתה להערכה רבה ועוטררה בפרסים ובכיבודים. את שיריה, המתאפיינים בפירוט ובנימה מרוחקת, נהגה לשכתב וללטש במשך שנים ארוכות, ורבים מהם עוסקים במסעות קטנים וגדולים, בטבע, בשלווה, בתהוה-וובוה ובהתבוננות בהם.

י"ב

הגעה לסנטוס

הנה החוף; הנה גם מזח;
הנה, אחרי דיאטה דלה של אפק, בא הנוף;
הרים של צורה בלי תועלת, בוכים – האמנם? – על עצמם,
קשוחים ומרים מתחת לצמחיה בת-חלוף,

פניסיה לא גדולה על אחד מהם. מחסנים,
מהם בכחל, מהם צבע ורד-חלכה,
וכמה דקלים גבוהים, נבוכים. הי, תיר,
חשבת שכה יקבל המקום את פניך

ואת ימרתך לרצות בעולם אחר,
בחיים אחרים וטובים, להבין עד תם
את שניהם לבסוף, ועוד עכשו ומיד
אחרי שחכית במתח שמונה-עשר יום?

תגמור לאֶכֶל. הִנֵּה בָּאָה הַמַּעֲבָרָת,
עֲנִיתִיקָה מוֹזְרָה, וְלֹה סְמֵרְטוּט מוֹזֵר מֵעַל.
אֲזוּ זֶה הַדְּגָל. אַף פְּעַם לֹא רָאִיתִי.
אִיכְשָׁהוּ חֲשַׁבְתִּי שְׁלֹא יִהְיֶה דְגָל בְּכָלֵל,

אֲבָל בְּרוּר שֵׁשׁ, תְּמִיד הִיָּה. וּמְטַבְּעוֹת,
וּבְטַח גַּם שְׁטָרוֹת; זֶה מְסֹתוֹרִין.
עֲכָשׁוּ אֲנַחְנוּ מְטַפְסוֹת אַחוּרָה וּלְמִטָּה בְּסֵלָם,
אֲנִי וְעוֹד נוֹסְעֵת, שְׂמָה מִיִּס בְּרִין,

יורדות אֶל מַעֲבָה עֲשָׂרִים וְשֵׁשׁ סְפִינּוֹת מִשָּׂא
הַמְּמַתִּינּוֹת לְהִטְעֵן בְּפּוֹלֵי קָפָה טְרִי.
בְּעֵדִינּוֹת, בַּחוּר יָקָר, עִם קָרֵס הַסִּירָה!
שִׁים לְבִי! הִי! פִּגְעֵת לְמִיִּס בְּרִין

בַּחֲצֵאִית! הִנֵּה! מִיִּס בְּרִין כָּבֵת שְׁבָעִים,
הִיתָה קְצִינַת מִקּוֹף, גְּבוּהַת קוֹמָה,
יֵשׁ לָהּ עֵינַיִם כְּחֵלוֹת נִפְלְאוֹת וְהִיא טוֹבַת פָּנִים.
בֵּיתָה, כְּאֲשֶׁר הִיא בְּבֵית, נִמְצָא בְּמִי

אוֹנֵט וְרִנּוֹן, נִיּוֹ יוֹרְק. הִנֵּה. אֲנַחְנוּ בְּסֹדֵר.
כְּלָנוּ תִקְוָה שְׁבַמְכֶם יוֹדְעִים אֲנַגְלִית,
וְלֹא יִקְחוּ לָנוּ אֶת הוֹיִסְקִי וְאֶת הַסִּיגְרִיּוֹת.
נִמְלִים הֵם הַכְרַח, כְּמוֹ בּוֹלִים, אוֹ מְטִלִית,

אֲבָל לֹא מַעֲנִין אוֹתָם מַה חוֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם,
אוֹ שְׁכָכָה, רַק מְנַסִּים, כִּי הִרִי אֵין צֶרֶף,
וְצָבָעִים מְצַטְטָנָעִים, שֶׁל מְטִלִית, אוֹ בּוֹלִים –
נִשְׁחָקִים כְּמוֹהָ, וְנִתְקִים כְּמוֹהֶם

כְּשֶׁאֲנַחְנוּ שׁוֹלְחִים מְכַתְּבִים שְׁכַתְּבָנוּ בָּיָם,
בֵּין אִם בְּגִלְל הַדְּבָקָה שְׁלֹא מִתִּיבֶשֶׁת
וּבֵין אִם בְּגִלְל הַחֵם. עוֹזְבִים אֶת סְנֵטוּס עֲכָשׁוּ;
נוֹסְעִים לְפָנִים הִיבֶשֶׁת.

אני זקוקה למוזיקה

אני זקוקה למוזיקה צלולה
שתקנה על קצות אצבעותי,
ושמשוף את שדף שפתותי
בלחן חי, לואט, מן המצולה.
הו, נדנדודו של שיר שקט, מלה
המישנת נפטרים תשושים,
שיר הנוטף כמים על ראשי,
על רטט איברי, חלום מפלא!

במנגינה יש קסם מסים:
כשוף מרדים, אושה רכה ולב
צונן אשר צונח בין גונים
אל השלון שבתהומות הים,
שם באגן של סהר הוא רוחף
ומתערסל בקצב, נים-לא-נים.

נימוסים

נסענו בעגלה,
וסבא שלי אמר:
"תזכרי תמיד להגיד
יפה שלום לזר."

פגשנו איש שהלך שם.
סבא בכובע נגע.
"יום טוב, אדוני. יום מצלח."
ואני אמרתי גם.

העלינו ילד שהכרנו
עם עורב על כתפו השמאלית.
"מציעים לכל אחד טרמפ;
תזכרי את זה כשתגדלי,"

אמר סבא. אז וילי טפס
וישב לידנו. אבל
העורב עשה "קרע!" ועף לו.
דאגתי: שמה יאבד?

אך הוא לא התרחק, רק עף
לגדר הקרובה ונגע בה;
וכשויילי שרק, הוא ענה לו.
"עוף מצלח מאוד," אמר סבא,

"וגם מחנה. שימו לב,
כשפונים אליו הוא שומע.
אלה נימוסים טובים.
תמיד תנהגו כמוהו."

כשעברו שם מכוניות
האבק עף על פני ההמון,
אך צעקנו: "יום טוב! יום טוב!
יום מצלח!" במלוא הגרון.

וכשבאנו להסלר היל
הוא אמר שהסוס כבר עיף,
אז ירדנו והלכנו ברגל
כי כך הנימוס מחיב.